

УНИВЕРЗИТЕТ
У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ
ТЕХНИЧКИХ НАУКА

Трг Доситеја Обрадовића 6, 21000 Нови Сад, Република Србија
Деканат: 021 6350-413; 021 450-810; Централa: 021 485 2000
Рачуноводство: 021 458-220; Студентска служба: 021 6350-763
Телефакс: 021 458-133; e-mail: ftndean@uns.ac.rs

ИНТЕГРИСАНИ
СИСТЕМ
МЕНАџМЕНТА
СЕРТИФИКОВАН ОД:

XXVII Skup TRENDOVI RAZVOJA:

"On-line nastava na univerzitetima"

ZBORNİK RADOVA

www.trend.uns.ac.rs

Uredio:

Prof. dr Vladimir Katić, dipl.ing.

Novi Sad / MS Teams platforma

15 - 18. 02. 2021.

Naučno-stručni skupovi TRENDOVI RAZVOJA - TREND

1. **skup:** "Informacione tehnologije i primena u elektroenergetici", Novi Sad, okt.1994.
2. **skup:** "Električna vozila – pogon i aplikacije", Novi Sad, okt. 1996.
3. **skup:** "Savremene tehnologije u elektroprivredi", Kopaonik, mart 1997.
4. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1998.
5. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1999.
6. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 2000.
7. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Novi Sad, feb. 2001.
8. **skup:** "Univerzitet i NT parkovi", Kopaonik, feb. 2002.
9. **skup:** "Bolonjski proces I tehnički fakulteti", Kopaonik, mart 2003.
10. **skup:** "Integrirani univerzitet i tehničke struke", Kopaonik, mart, 2004.
11. **skup:** "Šta donosi novi zakon o visokom obrazovanju", Kopaonik, mart, 2005.
12. **skup:** "Bolonjski proces i primena novog zakona", Kopaonik, mart, 2006.
13. **skup:** "Akreditacija Bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2007.
14. **skup:** "Efikasnost i kvalitet bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2008.
15. **skup:** "Doktorske studije u Srbiji, regionu i EU", Kopaonik, mart, 2009.
16. **skup:** "Bolonja 2010: stanje, dileme i perspektive", Kopaonik, mart, 2010.
17. **skup:** "EVROPA 2020: društvo zasnovano na znanju", Kopaonik, mart, 2011.
18. **skup:** "Internacionalizacija univerziteta", Kopaonik, februar, 2012.
19. **skup:** „Univerzitet na tržištu“, Maribor, Slovenija, Feb. 2013.
20. **skup:** "Razvojni potencijal visokog obrazovanja", Kopaonik, Srbija, feb. 2014.
21. **skup:** "Univerzitet u promenama...", Zlatibor, Srbija, feb. 2015.
22. **skup:** "Nove tehnologije u nastavi", Zlatibor, Srbija, feb. 2016.
23. **skup:** „Položaj visokog obrazovanja i nauke u Srbiji“, Zlatibor, Srbija, feb. 2017.
24. **skup:** „Digitalizacija visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2018
25. **skup:** „Kvalitet visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2019
26. **skup:** „Inovacije u modernom obrazovanju“, Kopaonik, Srbija, feb.2020.

Organizatori:

**UNIVERZITET U NOVOM SADU i
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA – NOVI SAD**

Programski odbor:

1. Prof. dr Dejan Jakšić
2. Prof. dr Rade Doroslovački
3. Prof. dr Dragiša Vilotić
4. Prof. dr Vladimir Katić
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
7. Prof. dr Darko Stefanović
8. V.Prof. dr Boris Dumnić

International Steering Committee:

1. Prof. Mester Gyula, Obuda University, Budapest, H
2. Prof. Darko Knežević, University of Banja Luka, B&H
3. Prof. Branko Blanuša, University of Banja Luka, B&H
4. Prof. Milija Krajišnik, University of East Sarajevo, B&H
5. Assoc. Prof. Saša Mujović, University of Montenegro, MG
6. Prof. Biljana Stamatović, UDG, Podgorica, MG
7. Assoc. Prof. Marian Greconici, Polytechnica Timisoara, RO
8. Prof. Pero Raos, University of Osijek, HR
9. Assoc. Prof. Boris Tzankov, UACEG, Sofia, BG
10. Prof. Dimitar Taškovski, UKIM, Skopje, NMK
11. Prof. Vladimir Dimčev, UKIM, Skopje, NMK

Organizacioni odbor:

1. Prof. dr Rade Doroslovački
2. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
3. Prof. dr Vladimir Katić
4. Prof. dr Darko Stefanović
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. V.Prof. dr Boris Dumnić

Izdavač:

Fakultet tehničkih nauka
Univerziteta u Novom Sadu
Novi Sad,
Trg Dositaja Obradovića 6
Tel: 021/ 450-810
Fax: 021/ 458-133
e-mail: ftndean@uns.ac.rs,
www.trend.uns.ac.rs

Tehnička obrada:

MSc Nikolić Dragomir,
e-mail: nikolicd@uns.ac.rs

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

378.4:[37.018.43:004.738.5(082)

SKUP Trendovi razvoja (27 ; 2021 ; Novi Sad)

Zbornik radova / XXVII skup Trendovi razvoja [sa temom] "On-line nastava na univerzitetima", Novi Sad/MS Teams platforma, 15-18. 02. 2021. ; uredio Vladimir Katić ; [organizatori] Универзитет у Новом Саду [i] Факултет техничких наука. - Novi Sad : Fakultet tehničkih nauka, 2021 (Novi Sad : Grid). - XV, 466 str. : ilustr. ; 30 cm

Tiraž 15. - Str. XV: Predgovor / Vladimir Katić. - Rezimei na engl. jeziku uz svaki rad. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-6022-313-7

1. Катић, Владимир, 1954- [уредник] [аутор додатног текста]
а) Универзитети -- Образовање на даљину -- Зборници

COBISS.SR-ID 32023305

Umnoženo u Novom Sadu, Februara 2021 godine.

Napomena: Organizator ne zastupa stavove, niti je odgovoran za tačnost podataka iznetih u radovima, već su to isključivo gledišta autora.

Organizaciju ovog skupa su pomogli Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost AP Vojvodine i IEEE Serbia and Montenegro Section-Education Society Chapter

ULOGA STUDENATA U POSTUPKU SAMOVREDNOVANJA

Maja Subotin¹, Jelena Matijašević Obradović², Stefan Ditrih³

^{1,2,3}Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, Srbija

¹maja.subotin@pravni-fakultet.info, ²jelena@pravni-fakultet.info, ³stefan.ditrih@pravni-fakultet.info

Kratak sadržaj: Samovrednovanje visokoškolskih ustanova predstavlja izuzetno važan aspekt unapređenja kvaliteta visokog obrazovanja i neophodan element u postupku akreditacije. U procesu samovrednovanja značajnu ulogu imaju studenti koji doprinose sagledavanju i proceni kvaliteta studijskih programa, načina izvođenja nastave i drugih pitanja koja se odnose na njihovo studiranje. Visokoškolske ustanove imaju zakonsku obavezu da u postupku samovrednovanja razmatraju i ocenu studenata u pogledu različitih aspekata kvaliteta visokoškolske ustanove. Dakle, prikupljanje mišljenja studenata o kvalitetu nastavnog procesa i svih drugih pitanja koja se odnose na njihovo studiranje predstavlja jednu od ključnih obaveza svih visokoškolskih ustanova. Standardi i uputstva za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa propisani od strane Nacionalnog akreditacionog tela, predviđaju poseban standard koji se odnosi upravo na ulogu studenata u samovrednovanju i proveru kvaliteta. Međutim, uloga i značaj studenata u postupku samovrednovanja proizilazi iz drugih standarda na koje je u radu ukazano.

Ključne reči: postupak samovrednovanja, standardi, studenti, kvalitet visokoškolskih ustanova

THE ROLE OF STUDENTS IN THE SELF-EVALUATION PROCESS

Abstract: Self-evaluation of higher education institutions is an extremely important aspect of improving the quality of higher education and a necessary element in the accreditation process. In the Self-evaluation process, students have a significant role that contributes to the perception and assessment of the quality of the study programs, teaching methods, and other issues related to their study. Higher education institutions have a legal obligation to consider the assessment of students in terms of various aspects of the quality of the higher education institution in the process of self-evaluation. Therefore, collecting students' opinions on the quality of the teaching process and all other issues related to their studies is one of the crucial obligations of all higher education institutions. Standards and guidelines for self-evaluation and quality assessment of higher education institutions and study programs prescribed by the National Accreditation Body provide for a special standard that refers specifically to the role of students in self-evaluation and quality control. However, the role and importance of students in the process of self-evaluation also stem from other standards reviewed in this paper.

Key Words: self-evaluation process, standards, students, quality of higher education institutions

1. UVOD

Visokoškolske ustanove imaju obavezu da sprovedu postupak samovrednovanja i ocenjivanja kvaliteta svojih studijskih programa. Postupak samovrednovanja se sprovodi za period od prethodne tri godine na način i po postupku propisanim opštim aktom visokoškolske ustanove, koji mora biti u skladu sa aktom o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa, odnosno u skladu sa Pravilnikom o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa koji je doneo Nacionalni Savet za visoko obrazovanje, a sam izveštaj o postupku samovrednovanja visokoškolska ustanova treba da objavi na svom sajtu i da ga dostavi Nacionalnom akreditacionom telu. [1]

Studenti imaju posebnu ulogu u proceni i podizanju kvaliteta visokoškolskih ustanova, njihovih studijskih programa, načina izvođenja nastave i drugih pitanja koja se odnose na njihovo studiranje. Iz ovoga je proistekla i potreba da se u okviru Standarda i uputstva za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa propiše poseban standard koji se odnosi upravo na ulogu studenata u samovrednovanju i proveru kvaliteta. Redovni postupak spoljašnje provere kvaliteta koji sprovodi Komisija za akreditaciju baziran je na izveštaju o samovrednovanju. [2]

Uloga studenata proizilazi, pre svega, iz procesa anketiranja koje se sprovodi na visokoškolskim ustanovama, na osnovu koga se dolazi do informacija u pogledu mišljenja studenata o ispunjenosti različitih standarda, a posebno o kvalitetu nastavnog procesa, nenastavne podrške, uslova studiranja i stečenim kompetencijama. Međutim, uloga studenata ogleda se i u njihovom učešću u različitim organizacijama, komisijama i telima visokoškolske ustanove što se reflektuje i na ispunjenost drugih standarda obaveznih u okviru izveštaja o samovrednovanju.

2. ULOGA STUDENATA U PRIMENI STANDARDA ZA KREIRANJE IZVEŠTAJA O SAMOVREDNOVANJU

Visokoškolske ustanove sprovode postupak samovrednovanja i ocenjivanja kvaliteta za samu ustanovu, studijske programe, nastavu i uslove rada, a za tačnost navedenih podataka i usklađenost sa standardima i uputstvom za samovrednovanje visokoškolskih ustanova i studijskih programa garantuje organ poslovođenja. [3]

Pravilnikom o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa propisano je 15 standarda, a uloga studenata u ispunjavanju postavljenih standarda, odnosno u evaluaciji ispunjenosti predviđenih standarda izražena je u većoj ili manjoj meri, u zavisnosti od oblasti na koju se standard odnosi. Pravilnikom o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa propisani su sledeći standardi: Standard 1: Strategija obezbeđenja kvaliteta; Standard 2: Standardi i postupci za obezbeđenje kvaliteta; Standard 3: Sistem obezbeđenja kvaliteta; Standard 4: Kvalitet studijskog programa; Standard 5: Kvalitet nastavnog procesa; Standard 6: Kvalitet naučnoistraživačkog, umetničkog i stručnog rada; Standard 7: Kvalitet nastavnika i saradnika; Standard 8: Kvalitet studenata; Standard 9: Kvalitet udžbenika, literature, bibliotečkih i informatičkih resursa; Standard 10: Kvalitet upravljanja visokoškolskom ustanovom i kvalitet nenastavne podrške; Standard 11: Kvalitet prostora i opreme; Standard 12: Finansiranje; Standard 13: Uloga studenata u samovrednovanju i proveru kvaliteta; Standard 14: Sistematsko praćenje i periodična provera kvaliteta; Standard 15: Kvalitet doktorskih studija.

Propisanim standardima obuhvaćeni su svi segmenti visokoškolske ustanove za koje je neophodna kontinuirana evaluacija kvaliteta. Međutim, visokoškolske ustanove imaju obavezu da sprovode postupak samovrednovanja i za pojedinačne studijske programe za šta ne postoje odgovarajuća uputstva, što dovodi do toga da svaka visokoškolska ustanova realizuje samovrednovanje studijskih programa različito pa ovi izveštaji nisu ujednačeni u pogledu koncepcije, obima obuhvaćenih podataka i dr. [4]

Jedan od ključnih doprinosa studenata u postupku samovrednovanja ogleda se u njihovom učestvovanju u procesu anketiranja čiji rezultati predstavljaju obavezne priloge u okviru standarda 3, standarda 4, standarda 5 i standarda 10, a odnose se na mišljenje studenata u pogledu nastavnog procesa, kvaliteta studijskog programa i postignutim ishodima učenja, kvaliteta rada organa upravljanja i rada stručnih službi i dr. Rezultati studentskih anketa se koriste u postupku samovrednovanja nastave na studijskim programima, ali i u postupku izbora nastavnika i saradnika, kao važan faktor ukupne ocene kvaliteta rada nastavnika.

Pored toga, učešće studenata u različitim organizacijama, komisijama i telima visokoškolske ustanove predstavlja jedan od preduslova za ostvarivanje kvaliteta u svim segmentima na koje se izveštaj o samovrednovanju odnosi. Iz ovoga proizilazi da, iako je propisanim standardima predviđen poseban standard koji se odnosi na ulogu studenata u samovrednovanju i proveru kvaliteta, njihova uloga jeste značajna za ispunjavanje svih drugih standarda izveštaja o samovrednovanju. [5]

Standardom 1 predviđeno je da visokoškolske ustanove treba da imaju politiku osiguranja kvaliteta koja odražava misiju i vrednosti ustanove, a krovni dokument u ovom kontekstu jeste strategija obezbeđenja kvaliteta koja mora da sadrži navedene subjekte obezbeđenja kvaliteta kao što su stručna tela, studenti i nenastavno osoblje. Stručno telo koje se stara o obezbeđenju kvaliteta, po pravilu, jeste komisija za kvalitet u čijem sastavu se nalaze i studenti visokoškolske ustanove. Na ovaj način nastoji se osigurati da učestvovanje studenata u svim procesima unapređenja kvaliteta bude permanentno i inkluzivno, što se dokazuje obaveznim prilogima kao što je strategija obezbeđenja kvaliteta i dokument na osnovu kojeg se utvrđuju mere i subjekti obezbeđenja kvaliteta (Prilog 1.1., Prilog 1.2.).

Standard 2 koji se odnosi na standarde i postupke za obezbeđenje kvaliteta kao obavezan prilog predviđa usvojen godišnji izveštaj o radu uspostavljenog tela za unutrašnje osiguranje kvaliteta visokoškolske ustanove (Prilog 2.3.). Imajući u vidu da u radu ovog tela obavezno učestvuju studenti, jasno je da ovaj izveštaj ne može biti kreiran bez njihovog doprinosa.

Poseban značaj imaju studenti kada je reč o standardu 3, s obzirom na njihov doprinos kroz učestvovanje u procesu anketiranja. Prema uputstvu za primenu standarda 3 predviđeno je da visokoškolske ustanove posebnim merama obezbeđuju učešće studenata u donošenju i sprovođenju strategije, načina, postupka i kulture obezbeđenja kvaliteta, kao i da visokoškolske ustanove formiraju komisiju (odbor) za obezbeđenje kvaliteta iz reda nastavnika, saradnika, nenastavnog osoblja i studenata. U skladu sa navedenim, kao obavezni prilog dostavlja se izvod iz Statuta kojim se potvrđuje formalno uspostavljanje ovog tela (komisije, odbora), spisak svih anketa koje se sprovode na visokoškolskoj ustanovi, ali i dokument o analizi rezultata anketa i o usvajanju korektivnih i preventivnih mera. U izradi ovog dokumenta neophodno je aktivno učešće studenata kroz formirana tela kako bi se dobili relevantni podaci i kreirale što efikasnije korektivne i preventivne mere.

Procena standarda 4, koji se odnosi na kvalitet studijskog programa, nije moguća bez učešća studenata. Visokoškolska ustanova mora da obezbedi studentima učešće u ocenjivanju i osiguranju kvaliteta studijskih programa što se dokazuje dokumentom o analizi rezultata anketa o mišljenju diplomiranih studenata o kvalitetu studijskog programa i postignutim ishodima učenja kao obaveznim prilogom (Prilog 4.1.). Osnovna pretpostavka kreiranja mera za unapređenje kvaliteta studijskog programa jeste dobijanje relevantnih informacija od strane studenata u pogledu kvaliteta stečenog znanja iz struke, načina polaganja i organizacije ispita, odnosa između

nastavnika i studenta, ocene plana i programa, kao i uslova za rad na studijskom programu. U tom kontekstu neophodno je edukovati studente i osnažiti njihovo učešće u procesu anketiranja, ali i drugim aktivnostima organizacija, komisija i tela visokoškolske ustanove u čijem su sastavu.

Primarni pokazatelj standarda 5 koji se odnosi na kvalitet nastavnog procesa, takođe predstavljaju rezultati ankete studenata o kvalitetu nastavnog procesa (Prilog 5.1.).

Kvalitet naučnoistraživačkog, umetničkog i stručnog rada koji se procenjuje primenom standarda 6, odnosi se ne samo na nastavnike i saradnike, već i na studente. Visokoškolske ustanove imaju zadatak da prate i ocenjuju obim i kvalitet istraživačkog rada, ali i da ga podstiču i obezbeđuju uslove za njegovo ostvarivanje. U tom smislu značajno bi bilo da visokoškolske ustanove predvide određeni sistem nagrađivanja onih nastavnika, saradnika, ali i studenata koji ostvare određene nagrade i priznanja svojim istraživačkim radom. Spisak ovih nagrada i priznanja dostavlja se kao obavezan prilog izveštaja o samovrednovanju (Prilog 6.1.).

Uloga studenata u pogledu standarda 7 koji se odnosi na kvalitet nastavnika i saradnika, jeste posredna, ali veoma značajna, imajući u vidu da visokoškolske ustanove imaju obavezu da sistematski prate, ocenjuju i podstiču pedagošku aktivnost nastavnika i saradnika, koja se uvažava i prilikom izbora u zvanja, a koja se procenjuje na osnovu rezultata anketiranja studenata. Pored toga, visokoškolske ustanove, u skladu sa uputstvima za primenu ovog standarda, treba da sprovode dugoročnu politiku kvalitetne selekcije mladih kadrova i njihovog daljeg napretka.

Prema uputstvima za primenu standarda 8, visokoškolske ustanove obavezno garantuju jednakost i ravnopravnost po svim osnovama, kao i mogućnost studiranja za studente sa posebnim potrebama. Uputstvom za primenu ovog standarda predviđen je niz studentskih prava koje visokoškolske ustanove treba da osiguraju kako bi ga ispunile. Između ostalog, visokoškolske ustanove imaju obavezu da omoguće studentima odgovarajući oblik studentskog organizovanja, delovanja i učešća u odlučivanju, u skladu sa zakonom. Pored toga, visokoškolske ustanove treba da dokumentuju da je učešće studenata u proceni uslova i organizacije studijskih programa uvek obezbeđeno. Ova dokumentacija, pored formalnih akata i rezultata anketiranja, bi trebala da sadrži i dokumenta studentskih organizacija koja sadrže određene primedbe, pohvale i predloge korektivnih i preventivnih mera u ovom pogledu.

Kada je reč o standardu 9, standardu 10 i standardu 11, uloga studenata proizilazi iz rezultata anketiranja koje bi obavezno trebalo da sadrži i pitanja koja se odnose na obezbeđenost odgovarajućih udžbenika, opremljenost biblioteke, dostupnost potrebnih informatičkih resursa za savladavanje gradiva i istraživački rad, kompetentnost i motivisanost osoblja zaduženog za podršku u biblioteci, čitaonici i računarskom centru, kao i pitanja koja se odnose na rad upravljačkog i nenastavnog osoblja, i kvalitet prostora i opreme. U pogledu standarda 12 koji se odnosi na finansiranje, uloga studenata je posredna i ogleda se u praćenju opredeljenosti finansijskih sredstava namenjenih za istraživanje, nastavu i rad studentskih organizacija, što može doprineti dobijanju dodatnih pokazatelja za ispunjenost ovog standarda.

Standard 14 odnosi se na obavezu visokoškolske ustanove da kontinuirano i sistematski prikuplja potrebne informacije o obezbeđenju kvaliteta i da vrši periodične provere u svim oblastima obezbeđenja kvaliteta. U skladu sa tim, visokoškolska ustanova mora da obezbedi uslove i infrastrukturu za sprovođenje postupka samovrednovanja, čiji obavezni element predstavljaju rezultati anketiranja studenata kao osnovni pokazatelj dostignutog nivoa kvaliteta. Posebno je značajno da visokoškolska ustanova obezbedi dostupnost rezultata samovrednovanja nastavnicima, saradnicima, javnosti putem katedri i stručnih organa, odnosno studentskih organizacija. Dostupnost rezultata samovrednovanja, međutim ne daje odgovor na pitanje proverljivosti samih podataka koji se navode u okviru izveštaja o samovrednovanju, te je od posebnog značaja osigurati direktno učešće predstavnika studenata u svim procesima koji se odnose na ispunjenost određenog standarda prema rezultatima anketa, odnosno mišljenju studenata.

Za primenu standarda 15 značajna je uloga studenata doktorskih studija, jer se, između ostalog, na osnovu njihovih istraživačkih rezultata i osposobljenosti za učestvovanje na naučnim konferencijama, objavljivanje naučnih radova, patentiranja novih tehničkih i tehnoloških rešenja, kao i razvoju veština i spretnosti u upotrebi znanja u odgovarajućem području, procenjuje kvalitet doktorskih studija. Uloga studenata ogleda se i u radu doktorske škole koja treba da omogući kreiranje atraktivnog istraživačkog okruženja i kritične mase istraživačkog potencijala i pruži podršku studentima i nastavnicima u realizaciji programa istraživanja i u sticanju prenosivih veština bitnih za dalju karijeru mladih istraživača. [6]

Dakle, uloga studenata vidljiva je u primeni svih standarda za kreiranje izveštaja o samovrednovanju, u većoj ili manjoj meri, u zavisnosti od oblasti na koju se standard odnosi. Ova uloga ostvaruje se, pre svega, kroz proces anketiranja studenata i kroz njihovo učešće u različitim organizacijama, komisijama i telima visokoškolske ustanove.

3. STANDARD 13: ULOGA STUDENATA U SAMOVREDNOVANJU I PROVERI KVALITETA

Standardom 13 visokoškolske ustanove pokazuju u kojoj meri su obezbedile da studenti imaju ulogu u procesu obezbeđenja kvaliteta, i to kroz rad studentskih organizacija i studentskih predstavnika u telima visokoškolske ustanove, kao i kroz sprovedeno anketiranje. Osnovna pretpostavka koju visokoškolske ustanove moraju da ispune

jeste omogućavanje predstavnicima studenata da budu članovi komisije za obezbeđenje kvaliteta visokoškolske ustanove. Na ovaj način obezbeđuje se da studenti mogu na odgovarajući način da daju mišljenje o standardima, strategiji, postupcima i dokumentima kojima se obezbeđuje kvalitet visokoškolske ustanove, uključujući i rezultate samovrednovanja i ocenjivanje kvaliteta visokoškolske ustanove. Prema uputstvu za primenu ovog standarda, ističe se da je anketa kojom se ispituju stavovi i mišljenja studenata o pitanjima iz svih oblasti koje se proveravaju u procesu samovrednovanja obavezan element izveštaja, te da visokoškolska ustanova ima obavezu da organizuje i sprovede proces anketiranja, a rezultate učini dostupnim javnosti. Pored toga, visokoškolske ustanove treba da obezbede studentima da budu aktivno uključeni u procese permanentnog osmišljavanja, realizacije razvoja i evaluacije studijskih programa u okviru kurikuluma i razvoja metoda ocenjivanja. Potvrda ovog standarda proizilazi iz dokumentacije koja potvrđuje učešće studenata u samovrednovanju i proveru kvaliteta, a koja je obavezni prilog ovog standarda. (Prilog 13.1.).

Problemi koji se javljaju, kada je reč o ulozi studenata u procesu samovrednovanja i proveru kvaliteta proizilaze iz ograničenog doprinosa studenata, odnosno studentskog parlamenta u realnom unapređenju kvaliteta usled uobičajene godišnje/dvogodišnje izmene sastava studentskog parlamenta. Pored toga, ograničeni doprinos studenata povezan je i sa nedovoljnom edukacijom u pogledu njihove uloge u samovrednovanju i obezbeđenju kvaliteta. U tom kontekstu, visokoškolske ustanove bi trebale da povećaju doprinos studenata, odnosno studentskog parlamenta u realnom unapređenju kvaliteta kroz edukaciju u ovoj oblasti koja bi mogla da se sprovede organizovanjem edukativnih seminara, objavljivanjem informatora i sprovođenjem sličnih aktivnosti.

Savremeni tokovi promena u univerzitetskoj nastavi usmereni su na veću interaktivnost između nastavnika i studenata, što je doprinelo tome da zadatak nastavnika, između ostalog, jeste i ostvarivanje motivacije za učenje kod studenata, kao i podsticanje studenata za učešće u postupku samovrednovanja, odnosno obezbeđenju kvaliteta. [6]

4. ZAKLJUČAK

Studenti imaju podjednako važnu ulogu, kao i sama visokoškolska ustanova, u proceni i podizanju kvaliteta studijskih programa, načina izvođenja nastave i drugih pitanja koja se odnose na proces studiranja. Ova uloga studenata primarno proizilazi iz procesa anketiranja koje se obavezno sprovodi na visokoškolskim ustanovama, a na osnovu kojeg se vrši procena ispunjenosti različitih standarda.

Značaj dobijanja relevantnih podataka u procesu anketiranja ogleda se u tome što podaci dobijeni procesom anketiranja predstavljaju suštinski značajan element na osnovu koga se sagledava kvalitet visokoškolskih ustanova i studijskih programa i koji ima fundamentalni značaj za unapređenje kvaliteta u svim segmentima. Ipak, neophodno je da visokoškolske ustanove imaju u vidu da preobimne ankete utiču na smanjenje zainteresovanosti studenata da učestvuju u evaluaciji kvaliteta, kao i na dobijanje nedovoljno relevantnih odgovora.

Pored toga, studenti svoju ulogu u postupku samovrednovanja ostvaruju i kroz njihovo učešće u različitim organizacijama, komisijama i telima visokoškolske ustanove. Propisanim standardima i uputstvima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova predviđen je poseban standard koji se odnosi na ulogu studenata u samovrednovanju i proveru kvaliteta, međutim njihova uloga jeste značajna za procenu i ispunjavanje svih drugih standarda izveštaja o samovrednovanju. Preduslov značajnijeg doprinosa studenata u proceni i unapređenju kvaliteta ogleda se u njihovog edukaciji u pogledu uloge koju imaju u postupku samovrednovanja.

5. LITERATURA

- [1] *Zakon o visokom obrazovanju* ("Sl. glasnik RS", br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - dr. zakon, 67/2019 i 6/2020 - dr. zakoni)
- [2] *Pravilnik o standardima i postupku za spoljašnju proveru kvaliteta visokoškolskih ustanova* ("Sl. glasnik RS", br. 13/2019)
- [3] *Pravilnik o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa* ("Sl. glasnik RS", broj 13/2019)
- [4] Budak, I., Vilotić, D., Doroslovački R., Kovačević, I., Katić, V., Kolaković, S., Šešlija, D., Šević, D. *Model za samovrednovanje studijskih programa na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu*, XXIV Skup Trendovi razvoja - Digitalizacija visokog obrazovanja, TREND, Kopaonik, 2018.
- [5] Vilotić, D., Doroslovački, R., Katić, V., Kolaković, S., Stefanović, D., Kovačević, I., Konjović, Z., Radumilo, B. *Anketiranje studenata u funkciji poboljšanja kvaliteta obrazovanja*, XXVI Skup Trendovi Razvoja - inovacije u modernom obrazovanju, TREND, Kopaonik, 16. - 19. 02. 2020.
- [6] *Od doktorskih studija ka doktorskim školama*, TEMPUS projekat Restruktuiranje doktorskih studija u Srbiji – RODOS, Konferencija univerziteta Srbije – KONUS, Beograd, 2017. - http://nardus.mpn.gov.rs/Files/od_doktorskih_studija_ka_doktorskim_skolama.pdf
- [7] Nikolić, R. *Učešće studenata u procesu samovrednovanja (teorijsko-metodološka osnova)*, Zbornik radova Učiteljskog fakulteta u Užicu, vol. 17, br. 16, Univerzitet u Kragujevcu, Užice, 2014, str. 55-62.